

Editorial

Joanna Pyzel*, Katarzyna Inga Michalak, Marek Z. Barański

What is New in the Neolithic? – Celebrating the Academic Achievements of Lech Czerniak in Honour of His 70th Birthday

<https://doi.org/10.1515/opar-2022-0239>

received April 14, 2022; accepted April 25, 2022

Abstract: In the Editorial for the Special Issue *What is New in the Neolithic?* dedicated to Lech Czerniak in honour of his 70th birthday, we outline the articles in this collection.

Keywords: Neolithic; Central Europe; Anatolia; Polish archaeology

With this special issue we would like to pay tribute to Professor Lech Czerniak in honour of his 70th birthday. The academic career of the jubilarian has been a source of inspiration and new ideas for three generations of researchers and specialists involved in the field of archaeology. L. Czerniak has not only been actively involved in field research for many years but also constantly and courageously broken common patterns, including those associated with scientific methods, archaeological interpretations, and prehistoric narratives.

The most important of his achievements focus on the issues of Neolithisation and the Neolithic of Central Europe and its Near Eastern origins. These include ongoing research in far peripheries of the Neolithic world in the Polish Lowlands where L. Czerniak established the systematic and widely accepted approach to pottery analysis (Czerniak, 1989; Czerniak & Koško, 1980b). His research resulted in a shift of the interpretations of Lowland communities from passive recipients of cultural impulses to active agents (e.g. Czerniak, 1980b, 2007, 2012). Furthermore, L. Czerniak conducted research in Neolithic cultural centres, Çatalhöyük in Anatolia (e.g. Marciniak & Czerniak, 2007), and various sites in Lesser Poland, among others (e.g. Czerniak, 2013; Czerniak et al., 2006; Czerniak, Golański, Józwiak, Kadrow, 2007). The rescue archaeological excavations of the latter as well as on other infrastructure projects (Czerniak, 1998a, 2004, 2016b, 2017b, 2019b; Czerniak & Czebreszuk, 2010; Czerniak & Pyzel, 2016, 2019) inspired him to take up the subject of archaeological ethics and activities in protection and popularisation of cultural heritage (Czerniak, 1997; Czerniak & Koško, 2019; Czerniak & Kulczykowski, 2014).

The purpose of this special issue is not, however, a summary of L. Czerniak's outstanding career. We decided to dedicate it to the Neolithic which does not just highlight the extremely consistent achievements of L. Czerniak but also emphasises his constant desire to ask new research questions and challenge research theories and methods. This idea is reflected in the title of the monograph *What is New in the Neolithic?* and

---

What is New in the Neolithic? – A Special Issue Dedicated to Lech Czerniak, edited by Joanna Pyzel, Katarzyna Inga Michalak & Marek Z. Barański.

---

* **Corresponding author: Joanna Pyzel**, Institute of Archaeology and Ethnology, University of Gdańsk, ul. Bielańska 5, Gdańsk, 80-851, Poland, e-mail: joanna.pyzel@ug.edu.pl

Katarzyna Inga Michalak: Institute of Archaeology and Ethnology, University of Gdańsk, Gdańsk, Poland

Marek Z. Barański: Academy of Fine Arts Gdańsk, Gdańsk, Poland

further developed in nine papers by sixteen authors who deal with issues related to the vast areas starting with the Polish Lowlands: Kuyavia (Bogucki, Grygiel), Greater Poland (Marciniak; Żurkiewicz), Pomerania (Matuszewska, Schiller), through Lesser Poland (Kadrow, Golański; Valde-Nowak), the Baltic-Pontic Intermarine Area (Koško, Szmyt, Makarowicz, Ignaczak), and ending with Anatolia (Pawłowska, Shillito) and Eurasia as a whole (Nowak).

The first paper, *Do we Finally Know What the Neolithic Is?* by M. Nowak, tackles the definition of the Neolithic which is a key issue for every researcher of this archaeological period. L. Czerniak also addressed this topic in some of his publications (e.g. Czerniak, 1994b, 1998b, 1999) and indicated that a single and universal definition of the Neolithic is not possible. Nowak elaborates on this statement by considering up to date research both on the Neolithic and the philosophy of science.

The second paper *Intermarine Area Archaeology and Its Contribution into Studies of Prehistoric Europe* is by A. Koško, M. Szmyt, P. Makarowicz, and M. Ignaczak. They represent a former Kuyavia Research Group from the Adam Mickiewicz University in Poznań (Zespół Badania Kujaw UAM) with which L. Czerniak collaborated for many years obtaining subsequent scientific degrees as well as publishing crucial monographs (Czerniak, 1980, 1994b), numerous papers on material analysis (e.g. Bednarczyk, Czerniak, & Koško, 1980; Czerniak, 1978, 1979a, 1990, 1992; Czerniak & Dzieduszycka, 1979; Czerniak & Koško, 1980a), and more general research articles (e.g. Czerniak, 1979b, 1988, 1994a, 1996c, 2008c; Czerniak & Koško, 1993). As the research interests of this group of archaeologists extended with time towards a much broader area stretching between the Baltic and Black Sea, the paper presents an overview of the research on the Late Neolithic and the Early Bronze Age archaeology of this intermarine area, including its general purpose, background, and conditions. At this point, it is worth highlighting the importance of the Pontic Area with regard to the Neolithisation of Central Europe (e.g. Czerniak, 1994b). L. Czerniak's interests in this topic contributed to the launch of the Polish-Ukrainian research project on the Bug-Dniester culture with the participation of the University of Gdańsk (Czerniak, Gaskevych, Józwiak, & Domaradzka, 2013).

The next paper *Households and Hamlets of the Brześć Kujawski Group* by P. Bogucki and R. Grygiel takes us to Kuyavia or, more broadly, to the Polish Lowlands. It discusses both the household and hamlet as two key structures of social organisation in the Neolithic uptake on theoretical developments in the household archaeology as well as new research on the Brześć Kujawski group/culture. The archaeological remains of this particular area have been studied extensively by L. Czerniak throughout his career (e.g. Czerniak, 1980, 1994b, 1996b, 2002, 2007, 2008b, 2012; Czerniak & Piontek, 1980a,b, 1981; Czerniak & Pyzel, 2013, 2016, 2019). Also, the household as a bottom-up approach to the issue of social organisation in the Neolithic has been applied by L. Czerniak in the last 10 years for the Linear Pottery culture (LBK) in Lesser Poland (Czerniak, 2013, 2016a, 2018a, 2019a, 2021).

The topic of the post-LBK communities in the Polish Lowlands is further addressed in the paper by A. Marciniak *Exploiting Sheep and Goats at the Late Lengyel Settlement in Racot 18*. It presents and commemorates research conducted by L. Czerniak in the 1980s, which included southern Greater Poland to the ecumene of the Brześć Kujawski culture (e.g. Czerniak, 2002, 2008a). On the basis of recent results of Bayesian modelling of radiocarbon dates from Racot (Czerniak *et al.*, 2016), Marciniak demonstrates diachronic transitions in management strategies and the different roles of sheep and goats in the subsistence of the Brześć Kujawski culture.

The fifth paper *Colonists and Natives. The Beginning of the Eneolithic in the Middle Warta Catchment 4500–3500 BC* by D. Żurkiewicz refers to one of the chapters of L. Czerniak's seminal monographs on the Early and Middle Neolithic in Kuyavia (1994b). Focusing on the region of Greater Poland, Żurkiewicz presents newly discovered sites of the Brześć Kujawski culture and the Funnel Beaker culture (FBC) and also discusses possible relationships between these two communities (see also Czerniak, 2008a,b).

FBC is further discussed in the paper *Is It Just the Location? Visibility Analyses of the West Pomeranian Megaliths of the Funnel Beaker Culture* by A. Matuszewska and M. Schiller. The authors provide new insights into the social meaning of the Western Pomeranian monumental burials of the time based on their location and relation to the surrounding landscape. The region is where L. Czerniak grew up and it has been close to him both on a personal and professional level (Czerniak, 1983, 2017a, 2018b). It is also where he returned recently with his research project on the Neolithic roundel at Nowe Objezierze (Czerniak *et al.*, 2020; in press).

The next paper *An Integrated Zooarchaeological and Micromorphological Perspective on Midden Taphonomy at Late Neolithic Çatalhöyük* by K. Pawłowska and L. M. Shillito discusses the formation processes of middens and the taphonomy of bone assemblages found within them. These data come from the TP area of Çatalhöyük East in Anatolia, which was excavated between 2001 and 2010 by a team lead by L. Czerniak (Figure 1) and A. Marciniak. The field and laboratory research at this site, which is considered one of the symbols of Near Eastern Neolithic, allowed important insights into the Late Neolithic lifeways and transition into the Chalcolithic (e.g. Barański et al., 2021; Czerniak & Marciniak, 2022; Czerniak & Pyzel, 2017; Marciniak & Czerniak, 2007; Marciniak et al., 2015; Özdöl-Kutlu, Carter, Czerniak, & Marciniak, 2015; Roffet-Salque et al., 2018).

The international and interdisciplinary research at Çatalhöyük provoked new interpretations in regard to Central European Neolithic, an example of which is L. Czerniak's research on the LBK longhouses in Lesser Poland (e.g. Czerniak, 2016a, 2018a, 2019a, 2021). The Early Neolithic of this area, including a well-known structure discovered in Łoniowa in the Dunajec River Basin in the Carpathians, is discussed by P. Valde-Nowak in the paper *The Neolithic Sequence of the Middle Dunajec River Basin (Polish Western Carpathians) and its Peculiarities*. The author presents impressive originality of the Neolithic settlements discovered in high locations. Similar distant peripheries and borderlands of the Neolithic ecumene in various regions have always attracted L. Czerniak's particular interest (e.g. Czerniak, 2007; Czerniak & Kabaciński, 1997; Czerniak & Pyzel, 2011; Czerniak & Rzepecki, 2015; Czerniak, Pyzel, & Wąs, 2016).

The final contribution *Great Transformations on a Micro Scale: The Targowisko Settlement Region* by S. Kadrow and A. Golański addresses the relationships between LBK and Malice culture in Lesser Poland, including socio-cultural changes. It presents the Targowisko micro-region in Lesser Poland where L. Czerniak conducted rescue excavations of numerous Neolithic sites (e.g. Czerniak, 2013; Czerniak et al., 2006, 2007). In fact, Malice culture has interested L. Czerniak for many decades as he analysed both its role in the development of the Brześć Kujawski culture and its position within the post-LBK world (Czerniak, 1996a).

Figure 1: Lech Czerniak at Çatalhöyük, 2006. Photo by J. Pyzel.

Furthermore, the related social transformations of the time lie at the base of his new research project “*Sickle man*” graves and their role in building a new identity after the decline of the first farming communities in Lesser Poland at the turn of the sixth and fifth millennium BC. This research perfectly illustrates how our scientific trajectories entangle, how we benefit from each other’s research, and how we stimulate each other.

Lech Czerniak has made an important contribution to Neolithic research. The authors and editors of this special issue (along with 32 reviewers who must remain anonymous) are part of a larger group of people listed in Tabula Gratulatoria who would like to show their appreciation and express their gratitude to L. Czerniak and wish him many further successes.

Ad multos annos!

What is New in the Neolithic? – A Special Issue Dedicated to Lech Czerniak

List of Articles

Nowak, M.

Do we Finally Know What the Neolithic Is?

Koško, A., Szmyt, M., Makarowicz, P., & Ignaczak, M.

Intermarine Area Archaeology and Its Contribution into Studies of Prehistoric Europe

Bogucki, P., & Grygiel, R.

Households and Hamlets of the Brześć Kujawski Group

Marciniak, M.

Exploiting Sheep and Goats at the Late Lengyel Settlement in Racot 18

Żurkiewicz, D.

Colonists and Natives. The Beginning of the Eneolithic in the Middle Warta Catchment 4500–3500 BC

Matuszewska, M., & Schiller, M.

Is It Just the Location? Visibility Analyses of the West Pomeranian Megaliths of the Funnel Beaker Culture

Pawłowska, K., & Shillito, L. M.

An Integrated Zooarchaeological and Micromorphological Perspective on Midden Taphonomy at Late Neolithic Çatalhöyük

Valde-Nowak, P.

The Neolithic Sequence of the Middle Dunajec River Basin (Polish Western Carpathians) and Its Peculiarities

Kadrow, S., & Golański, A.

Great Transformations on a Micro Scale: The Targowisko Settlement Region

Tabula Gratulatoria

Michał Adamczyk, Szczecin
 Jana Anvari, Köln
 Monika Badura, Gdańsk
 Marek Z. Barański, Gdańsk
 Alex Bayliss, London
 Penny Bickle, York
 Peter Biehl, San Diego, California
 Peter Bogucki, Princeton
 Piotr Chachlikowski, Poznań
 John Chapman, Durham
 Tomasz J. Chmielewski, Wrocław
 Janusz Czebreszuk, Poznań
 Agnieszka Czekaj-Zastawny, Kraków
 Lucyna Domańska, Łódź
 Guneş Duru, Istanbul
 Marcin Dziewanowski, Przecław
 Richard P. Evershed, Bristol
 Shahina Farid, London
 Olgierd Felczak, Gdańsk
 Patrycja Filipowicz, Poznań
 Mirosław Furmanek, Wrocław
 Adam Golański, Łódź
 Tomasz Goslar, Poznań
 Jacek Górski, Kraków
 Ryszard Grygiel, Łódź
 Ian Hodder, Stanford, Istanbul
 Daniela Hofmann, Bergen
 Marcin Ignaczak, Poznań
 Michał Jakubczak, Warszawa
 Sławomir Kadrow, Rzeszów
 Arkadiusz Klimowicz, Poznań
 Aleksander Kośko, Poznań
 Andreas Kotula, Wünsdorf
 Danuta Król, Gdańsk
 Marta Krueger, Poznań
 Janusz Kruk, Kraków
 Jonathan Last, Portsmouth
 Przemysław Makarowicz, Poznań
 Arkadiusz Marciniak, Poznań
 Agnieszka Matuszewska, Szczecin

Katarzyna I. Michalak, Gdynia
 Sarunas Milisauskas, Buffalo, NY
 Marek Nowak, Kraków
 Mihriban Özbaşaran, Istanbul
 Piotr Papiernik, Łódź
 Ivan Pavlů, Praha
 Juraj Pavúk, Nitra
 Andrzej Pelisiak, Rzeszów
 Janusz Piontek, Poznań
 Dominik Kacper Płaza, Łódź
 Łukasz Połczyński, Gdynia
 Łukasz Pospieszny, Poznań
 Agnieszka Przybył, Wrocław
 Joanna Pyzel, Gdańsk
 Anna Rauba-Bukowska, Kraków
 Joanna Rennwanz, Poznań
 Mélanie Roffet-Salque, Bristol
 Eva Rosenstock, Bonn
 Silvine Scharl, Köln
 Wolfram Schier, Berlin
 Marek Schiller, Szczecin
 Lisa-Marie Shillito, Newcastle
 Jessica Smyth, Dublin
 Iwona Sobkowiak-Tabaka, Poznań
 Marzena Szmyt, Poznań
 Marcin Szydlowski, Szczecin
 Katarzyna Ślusarska, Szczecin
 Joanna Święta-Musznicka, Gdańsk
 Ruth Tringham, Berkeley
 Christina Tsoraki, Leicester
 Paweł Valde-Nowak, Kraków
 Marcin Wąs, Gdańsk
 Alasdair Whittle, Cardiff
 Jacek Wierzbicki, Poznań
 Monika Witek, Szczecin
 Piotr Włodarczak, Kraków
 Anna Zakościelna, Lublin
 Albert Zastawny, Kraków
 Andreas Zimmermann, Köln
 Danuta Żurkiewicz, Poznań

Conflict of interest: The authors state no conflict of interest. K.I.M. is a Managing Editor in Open Archaeology.

References

- Barański, M. Z., Czerniak, L., García-Suárez, A., Love, S., Pawłowska, K., Tsoraki, Ch., ... Wolfhagen, J. (2021). Integrating records of Mellaart and Hodder research projects at Çatalhöyük: The GDN area. In I. Hodder & Ch. Tsoraki (Eds.), *Communities at work: The making of Çatalhöyük* (Çatalhöyük Research Project Series no. 15, pp. 51–70). London: British Institute at Ankara.
- Bednarczyk, J., Czerniak, L., & Koško, A. (1980). Z badań nad zespołem osadniczym ludności z kręgu kultur ceramiki wstęgowej w Kruszy Zamkowej, stan. 3, woj. Bydgoszcz (część sepulkralna). *Sprawozdania Archeologiczne*, 32, 55–90.
- Czerniak, L. (1978). Konary, woj. Bydgoszcz, stan. 20. Obozowisko ludności kultury lendzielskiej (Ze studiów nad rozwojem kultur wstęgowych na Kujawach). *Sprawozdania Archeologiczne*, 30, 33–55.
- Czerniak, L. (1979a). Osada kultury lendzielskiej w Kościelcu Kujawskim, gm. Pakość, stan. 16: (Ze studiów nad rozwojem kultur wstęgowych na Kujawach). *Pomorania Antiqua*, 5, 73–109.
- Czerniak, L. (1979b). Z badań nad problematyką równoleżnikowych kontaktów kulturowych społeczeństw dorzeczy Odry i Wisły w młodszej epoce kamienia (Zagadnienie tzw. wpływów kultury rösseńskiej). *Wiadomości Archeologiczne*, 44(2), 123–129.
- Czerniak, L. (1980). *Rozwój społeczeństw kultury późnej ceramiki wstęgowej na Kujawach*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Czerniak, L. (1983). Kultura ceramiki wstęgowej na Pomorzu. In T. Malinowski (Ed.), *Problemy epoki kamienia na Pomorzu* (pp. 139–145). Słupsk: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- Czerniak, L. (1988). The Neolithisation of the Kuyavian communities. *Archaeologia Polona*, 28, 49–69.
- Czerniak, L. (1989). Teoretyczne problemy archeologicznej systematyki kulturowej. Przykład badań nad zróżnicowaniem cech technologicznych ceramiki kultur z kręgu naddunajskich. In A. Cofta-Broniewska (Ed.), *Kujawskie przyczynki do badań nad neolitem Europy* (pp. 33–65). Inowrocław: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Czerniak, L. (1990). First settlement of the oldest phase of the Linear Pottery culture on the Polish lowland: Grabie 4, Włocławek voivodeship. *Archaeologia Interregionalis*, 11, 49–62.
- Czerniak, L. (1992). Węgierce, gm. Pakość, stanowisko 12, woj. bydgoskie. Osada z fazy Ia kultury późnej ceramiki wstęgowej. *Sprawozdania Archeologiczne*, 44, 32–47.
- Czerniak, L. (1994a). Mozaika kulturowa środkowego neolitu Kujaw. Próba interpretacji genetycznej. In L. Czerniak (Ed.), *Neolit i początki epoki brązu na ziemi chełmińskiej* (pp. 135–160). Grudziądz: Muzeum w Grudziądzu, Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.
- Czerniak, L. (1994b). *Wczesny i środkowy okres neolitu na Kujawach 5400–3650 p. n. e.* Poznań: Polska Akad. Nauk Inst. Archeologii i Etnologii.
- Czerniak, L. (1996a). Kultura malicka a postlinearne kultury Niżu Polski. In J. K. Kozłowski (Ed.), *Kultura malicka: Drugi etap adaptacji naddunajskich wzorców kulturowych w neolicie północnej części Środkowej Europy* (pp. 71–77). Kraków: Nakł. Polskiej Akademii Umiejętności.
- Czerniak, L. (1996b). Kultura późnej ceramiki wstęgowej versus grupa brzesko-kujawska (w związku z referatem R. Grygla). In J. K. Kozłowski (Ed.), *Kultura malicka: Drugi etap adaptacji naddunajskich wzorców kulturowych w neolicie północnej części Środkowej Europy* (pp. 147–149). Kraków: Nakł. Polskiej Akademii Umiejętności.
- Czerniak, L. (1996c). Zagadnienie odrębności kulturowej neolitycznych mieszkańców Kujaw. In A. Koško, J. Bednarczyk, & P. Chachlikowski (Eds.), *Z badań nad genezą regionalizmu kulturowego społeczeństw Kujaw* (Studia i materiały do dziejów Kujaw – Niżu Polski, Vol. 6, pp. 25–38). Poznań, Kruszwica, Inowrocław: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Czerniak, L. (1997). Badania ratownicze na trasach wielkich inwestycji: Nowe wyzwanie metodyczne, organizacyjne i etyczne. In A. Prinke (Ed.), *Aktualne zagrożenia dziedzictwa archeologicznego: Materiały z konferencji ogólnopolskiej, Poznań, 17 kwietnia 1997 r* (Poznańskie zeszyty archeologiczno-konserwatorskie, Vol. 6, pp. 38–41). Poznań: Muzeum Archeologiczne w Poznaniu.
- Czerniak, L. (1998a). The first farmers: Najstarsi rolnicy. In M. Chłondnicki & L. Krzyżaniak (Eds.), *Pipeline of archaeological treasures.: Gazociąg pełen skarbów archeologicznych* (pp. 23–36). Poznań: Poznańskie Towarzystwo Prehistoryczne.
- Czerniak, L. (1998b). The Neolithic – what's that. In M. Zvelebil, L. Domańska, & R. Dennell (Eds.), *Harvesting the sea, farming the forest: The emergence of Neolithic societies in the Baltic Region* (Sheffield Archaeological Monographs, Vol. 10, pp. 29–30). Sheffield: Sheffield Academic Press.
- Czerniak, L. (1999). V. Gordon Childe a koncepcje neolityzacji. Archeologia kontynentalna versus anglo-amerykańska. In J. Lech & F. M. Stępniewski (Eds.), *V. Gordon Childe i archeologia w XX wieku* (pp. 93–100). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Czerniak, L. (2002). Settlements of the Brześć Kujawski type on the Polish Lowlands. *Archeologicke Rozhledy*, 54, 9–22.
- Czerniak, L. (2004). Kultury z cyklu ceramiki wstęgowej. In J. Bednarczyk & A. Koško (Eds.), *Od długiego domu najstarszych rolników do dworu staropolskiego: Wyniki badań archeologicznych na trasach gazociągów Mogilno-Włocławek i Mogilno-Wydartowo* (pp. 195–233). Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.
- Czerniak, L. (2007). The North-East frontier of the post-LBK cultures. In J. K. Kozłowski & P. Raczky (Eds.), *The Lengyel, Polgár and related cultures in the Middle/Late Neolithic in Central Europe* (pp. 233–248). Kraków: Polska Akademia Umiejętności.

- Czerniak, L. (2008a). Najstarsze społeczności rolnicze: Nowa epoka. In M. Kobusiewicz (Ed.), *Pradzieje Wielkopolski: Od epoki kamienia do średniowiecza* (pp. 147–201). Poznań: Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk Oddział w Poznaniu.
- Czerniak, L. (2008b). Ślady osadnictwa kultury późnej ceramiki wstęgowej. *Fontes Archaeologici Posnanienses*, 44, 191–193.
- Czerniak, L. (2008c). Z badań nad neolityzacją Niżu Polski. Zagadnienie tzw. wpływów kultury rösseńskiej. In J. Bednarczyk, J. Czebreszuk, P. Makarowicz, & M. Szmyt (Eds.), *Na pograniczu światów: Studia z pradziejów międzymorza bałtycko-pomorskiego ofiarowane Profesorowi Aleksandrowi Koško w 60. rocznicę urodzin* (pp. 71–82). Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.
- Czerniak, L. (2012). After the LBK. Communities of the 5th millennium BC in North-Central Europe. In R. Gleser & V. Becker (Eds.), *Mitteuropa im 5. Jahrtausend vor Christus: Beiträge zur Internationalen Konferenz in Münster 2010* (pp. 151–174). Berlin: Lit.
- Czerniak, L. (2013). House, household and village in the Early Neolithic of central Europe: A case study of the LBK in Little Poland. In S. Kadrow & P. Włodarczak (Eds.), *Environment and subsistence – forty years after Janusz Kruk's "Settlement studies..."* (Studien zur Archäologie in Ostmitteleuropa/Studia nad Pradziejami Europy Środkowej, Vol. 11, pp. 43–67). Rzeszów, Bonn: Institute of Archaeology Rzeszów University; Dr. Rudolf Habelt GmbH.
- Czerniak, L. (2016a). House and Household in the LBK. In L. W. S. W. Amkreutz, F. Haack, D. Hofmann, & I. van Wijk (Eds.), *Something out of the ordinary? Interpreting diversity in the Early Neolithic linearbandkeramik and beyond* (pp. 33–64). Newcastle Upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Czerniak, L. (2016b). Osady społeczności kultur ceramiki wstęgowej. In M. Szmyt (Ed.), *Studia i materiały do badań nad późnym neolitem Wysoczyzny Kujawskiej: VI. Osadnictwo społeczności neolitycznych na stanowisku 2 w Janowicach, woj. kujawsko-pomorskie* (pp. 73–123). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Czerniak, L. (2017a). Pradoliny pomorskich rzek. Kontakty kulturowe i handlowe społeczeństw w pradziejach i wczesnym średniowieczu. Podsumowanie konferencji. In F. Mirosław, W. Świętosławski, & W. Chudziak (Eds.), *Pradoliny pomorskich rzek: Kontakty kulturowe i handlowe społeczeństw w pradziejach i wczesnym średniowieczu* (pp. 381–384). Gdańsk: Muzeum Archeologiczne.
- Czerniak, L. (2017b). Zanim powstała kultura brzesko-kujawska. Przykład stanowisk 2, 3, 6 i 7 w Ludwinowie, gm. Włocławek. In A. Marciniak-Kajzer, A. Andrzejewski, A. Golański, S. Rzepecki, & M. Wąs (Eds.), *Nie tylko krzemienie. Not only flints. Studia ofiarowane prof. Lucynie Domańskiej w 45-lecie pracy naukowo-dydaktycznej i w 70. Rocznice urodzin* (pp. 199–236). Łódź: Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego. Łódzka Fundacja Badań Naukowych, Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich Oddział w Łodzi.
- Czerniak, L. (2018a). Is length significant? LBK longhouses and the social context in central-eastern Europe. In P. Valde-Nowak, K. Sobczyk, M. Nowak, & J. Żrątko (Eds.), *Multas per gentes et multa per saecula: Amici magistro et collegae suo Ioanni Christopho Kozłowski dedicant* (pp. 401–409). Kraków: Institute of Archaeology Jagiellonian University, Alter Radostaw Palonka.
- Czerniak, L. (2018b). The emergence of TRB communities in Pomerania. *Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, Seria Archeologiczna*, 47, 103–130.
- Czerniak, L. (2019a). Kto mieszkał w długich domach? Próba nowego spojrzenia na możliwości rekonstrukcji domu kultury ceramiki wstęgowej rytej. In M. Szmyt, P. Chachlikowski, J. Czebreszuk, M. Ignaczak, & P. Makarowicz (Eds.), *Archaeologia Bimaris: Vol. 5. VIR BIMARIS. Od kujawskiego matecznika do stepów nadczarnomorskich. Studia z dziejów międzymorza bałtycko-pomorskiego ofiarowane Profesorowi Aleksandrowi Koško* (pp. 229–241). Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Archeologii. Zakład Prahistorii Europy Środkowo-Wschodniej.
- Czerniak, L. (2019b). Ślady osadnictwa kultur postlinearnych. In J. Pyzel (Ed.), *Ludwinowo, site 7. Neolithic settlement in Kuyavia* (Ocalone Dziedzictwo Archeologiczne: Vol. 8, pp. 147–174). Pętkowice, Gdańsk: Wydawnictwo i Pracownia Archeologiczna Profil-Archeo, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Czerniak, L. (2021). The visible and the invisible. A fresh look at LBK longhouse interiors. In L. Jallot & A. Peinetti (Eds.), *Use of Space and Domestic Areas: Functional Organisation and Social Strategies: Proceedings of the XVIII UISPP World Congress (4–9 June 2018, Paris, France) Volume 18 Session XXXII-1* (pp. 7–17). Oxford: Archaeopress Publishing.
- Czerniak, L., & Czebreszuk, J. (2010). Naczynie zoomorficzne z Ludwinowa, stanowisko 7, woj. kujawsko-pomorskie. *Fontes Archaeologici Posnanienses*, 46, 127–135.
- Czerniak, L., & Dzieduszycka, B. (1979). Badania ratownicze w Polanowicach, woj. Bydgoszcz, stanowisko 6: (Przyczynek do studiów nad metodyką taksonomii typologiczno-chronologicznej kultur wstęgowych na Kujawach). *Sprawozdania Archeologiczne*, 31, 29–45.
- Czerniak, L., Gaskevych, D., Józwiak, B., & Domaradzka, S. (2013). Neolityzacja międzyrzecza Bohu i Dniestru: Wstępne sprawozdanie z polsko-ukraińskich badań w latach 2008–2010. *Gdańskie Studia Archeologiczne*, 3, 91–118.
- Czerniak, L., Golański, A., Józwiak, B., Kadrow, S., Rozen, J., & Rzepecki, S. (2006). Sprawozdanie z archeologicznych badań wykopaliskowych przeprowadzonych w latach 2003–2004 na stanowiskach 3, 12–15 i 34 w Targowisku, gm. Klaj, woj. małopolskie. In Z. Bukowski & M. Gierlach (Eds.), *Zeszyty Ośrodka Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego Seria B: Materiały Archeologiczne. Raport 2003–2004. Wstępne wyniki konserwatorskich badań archeologicznych w strefie budowy autostrad w Polsce za lata 2003–2004* (pp. 541–554). Warszawa: Wydawnictwo DIG.

- Czerniak, L., Golański, A., & Kadrow, S. (2007). New facts on the Malice culture gained from the rescue excavations at the A4 motorway section East of Krakow. In J. K. Kozłowski & P. Raczky (Eds.), *The Lengyel, Polgár and related cultures in the MiddleLate Neolithic in Central Europe: [symposium ... at the Polish academy of arts and sciences in Kraków, between March 7th and 12th, 2006]* (pp. 471–486). Kraków: Polska Akademia Umiejętności.
- Czerniak, L., & Kabaciński, J. (1997). The Ertebølle culture in the Southern Baltic Coast. In D. Król (Ed.), *The Baltic sea-coast landscapes seminar: Session no. 1. The built environment of coast areas during the stone age* (pp. 70–79). Gdańsk: S.N.
- Czerniak, L., & Koško, A. (1980a). Badania sondażowe w Inowrocławiu-Mątach, stan. 5, woj. Bydgoszcz (Przyczynek do badań nad chronologiczno-genetyczną interpretacją ugrupowań późnolendzielskich z ceramiką “kłutą” na Niżu Polski). *Sprawozdania Archeologiczne*, 32, 29–53.
- Czerniak, L., & Koško, A. (1980b). Zagadnienie efektywności poznawczej analizy chronologicznej ceramiki na podstawie cech technologicznych. *Archeologia Polski*, 25(2), 247–280.
- Czerniak, L., & Koško, A. (1993). *Z badań nad genezą rozwoju i systematyką kultury pucharów lejkowatych na Kujawach*. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Czerniak, L., & Koško, A. (2019). Great expectations: Reflections on the 20th anniversary of Poland’s motorway construction rescue archaeology programme. *Sprawozdania Archeologiczne*, 71, 457–464. doi: 10.23858/SA71.2019.017.
- Czerniak, L., & Kulczykowski, W. (2014). Archeolodzy między przeszłością a przyszłością. Prace konserwatorskie i edukacyjne na ewangelickim cmentarzu w Nowym Monasterzysku, gm. Młynary, pow. Elbląg. *Gdańskie Studia Archeologiczne*, 4, 181–204.
- Czerniak, L., & Marciniak, A. (2022). Abandoning Çatalhöyük. Re-shuffling, re-location and migration as the means of mitigating social unease in the Late Neolithic. In P. Biehl & E. Rosenstock (Eds.), *6000 BC: Transformation and change in the Near East and Europe* (pp. 136–157). Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- Czerniak, L., Marciniak, A., Bronk Ramsey, C., Dunbar, E., Goslar, T., Barclay, A., ... Whittle, A. (2016). House time: Neolithic settlement development at Racot during the 5th millennium CAL B.C. in the Polish lowlands. *Journal of Field Archaeology*, 41(5), 618–640. doi: 10.1080/00934690.2016.1215723.
- Czerniak, L., Matuszewska, A., Dziwanowski, M., Pospieszny, Ł., Jakubczak, M., & Szubski, M. (2020). The Neolithic roundel and its social context on the furthest reaches of the Danubial world. In A. B. Gebauer, L. Sørensen, A. Teather, & A. C. Valera (Eds.), *Monumentalising life in the Neolithic: Narratives of continuity and change* (pp. 263–271). Oxford, Philadelphia: Oxbow Books.
- Czerniak, L., Matuszewska, A., Dziwanowski, M., Jakubczak, M., Marciniak, A., Michalak, K. I., ... Ryndziejewicz, R. (in press). Neolityczny rondel w Nowym Objezierzu i jego kontekst osadniczy. Wstępne wyniki badań w latach 2017–2020. *Materiały Zachodniopomorskie*.
- Czerniak, L., & Piontek, J. (1980a). Próba modelowego opisu form organizacji społecznej i gospodarczej ludności kultur “wstęgowych” na podstawie analizy zespołów typu Brześć Kujawski. *Archeologia Polski*, 24(2), 335n.
- Czerniak, L., & Piontek, J. (1980b). The Socioeconomic system of European Neolithic populations. *Current Anthropology*, 21(1), 97–100.
- Czerniak, L., & Piontek, J. (1981). More on Neolithic socioeconomic system. *Current Anthropology*, 22(1), 86–87.
- Czerniak, L., & Pyzel, J. (2011). Linear Pottery farmers and the introduction of pottery in the southern Baltic. In S. Hartz, F. Lüth, & T. Terberger (Eds.), *Early Pottery in the Baltic. Dating, Origin and Social Context: International Workshop at Schleswig from 20th to 21st October 2006* (Bericht der Römisch-Germanischen Kommission, Vol. 89, pp. 347–360). Frankfurt a. M.: Philipp von Zabern.
- Czerniak, L., & Pyzel, J. (2013). Unusual funerary practices in the Brześć Kujawski culture in the Polish lowland. In N. Müller-Scheeßel (Ed.), *“Irreguläre” Bestattungen in der Urgeschichte Norm, Ritual, Strafe ...?; Akten der Internationalen Tagung in Frankfurt a. M. vom 3. bis 5. Februar 2012* (pp. 139–150). Bonn: Habelt.
- Czerniak, L., & Pyzel, J. (2016). Being at home in the early Chalcolithic. The Longhouse phenomenon in the Brześć Kujawski culture in the Polish Lowlands. *Open Archaeology*, 2(1), 97–114. doi: 10.1515/opar-2016-0007.
- Czerniak, L., & Pyzel, J. (2017). Late Neolithic Pottery at Çatalhöyük East. In W. Cruells, I. Mateiciucová, & O. Nieuwenhuyse (Eds.), *Painting pots-painting people: late neolithic ceramics in ancient mesopotamia* (pp. 93–106). Oxford, Philadelphia: Oxbow Books.
- Czerniak, L., & Pyzel, J. (2019). The Brześć Kujawski culture. The north-easternmost Early Chalcolithic communities in Europe. In R. Gleser & D. Hofmann (Eds.), *Contacts, boundaries and innovation. Exploring developed Neolithic societies in central Europe and beyond* (pp. 59–90). Leiden: Sidestone Press.
- Czerniak, L., Pyzel, J., & Wąs, M. (2016). The beginnings of the Neolithic in Eastern Pomerania: A Linear Pottery culture settlement at site 13, Kościelna Jania, Smętowo graniczne Commune. *Sprawozdania Archeologiczne*, 68, 193–222.
- Czerniak, L., & Rzepecki, S. (2015). Research on the origin of the TRB culture in east Pomerania. Pottery from Bielawki, site 5, Pelplin commune. *Gdańskie Studia Archeologiczne*, 5, 40–57.
- Marciniak, A., Barański, M. Z., Bayliss, A., Czerniak, L., Goslar, T., Southon, J., & Taylor, R. E. (2015). Fragmenting times: Interpreting a Bayesian chronology for the Late Neolithic occupation of Çatalhöyük East, Turkey. *Antiquity*, 89(343), 154–176. doi: 10.15184/aqy.2014.33.
- Marciniak, A., & Czerniak, L. (2007). Social transformations in the Late Neolithic and the Early Chalcolithic periods in central Anatolia. *Anatolian Studies*, 57, 115–130. doi: 10.1017/S0066154600008541.

- Özdöl-Kutlu, S., Carter, T., Czerniak, L., & Marciniak, A. (2015). The end of the Neolithic settlement: Çatalhöyük and its neighbours. In I. Hodder & A. Marciniak (Eds.), *Themes in contemporary archaeology: Vol. 1. Assembling Çatalhöyük* (pp. 179–195). Leeds: Maney Publishing.
- Roffet-Salque, M., Marciniak, A., Valdes, P. J., Pawłowska, K., Pyzel, J., Czerniak, L., ... Evershed, R. P. (2018). Evidence for the impact of the 8.2-kyBP climate event on Near Eastern early farmers. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(35), 8705–8709. doi: 10.1073/pnas.1803607115.